

Forfatter: Schandorph, Sophus

Titel: Udrag fra THOMAS FRIIS'S HISTORIE (1881)

Citation: Schandorph, Sophus: "Thomas Friis's Historie. - 1904", i Schandorph, Sophus: *Thomas Friis's Historie. - 1904*, 1904-05, s. 370. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-schandorph04-shoot-idm139709263512304/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Thomas Friis's Historie. - 1904

Thomas rejste sig, og de brune Øjne stod stift og højt aabnede. Læberne begyndte at bevæge sig; han løftede det Glas, som stod foran ham, men det dirrede i hans Haand, saa Indholdet spildtes. Fuldmægtigen greb ham om Haandleddet, klappede Bagen af hans Haand, tog lempelig Glasset ud af den og satte det ned paa Bordet. Saa gav han sig til at klappe Thomas paa Ryggen, som var han et opskræmmet Barn, der skulde beroliges.

Der var blevet ganske stille; man kunde høre Myggene summe under Buskene og Frøerne kvække fra Kærene.

Thomas knyttede sine Hænder, saa Neglene skar i dem. Han tvang sin Stemme til med Ro og Kulde at sige de første brudte Sætninger:

— Jeg maa protestere mod Skaalen. Jeg kan ikke modtage den . . . Begejstring blev der talt om. Vi danske skulde være et begejstret Folk; jeg skulde være et begejstret Individ! Man taler om 1848, da vi . . . jeg var et Barn den Gang . . . da Nationen sprang op til Stordaad. Lad saa være! Nationen blusser let op, men slappes lige saa let af. Efter et Par Aars Begejstring sover den i et halvt hundrede Aar. Lever vi ikke nu i en Dunstkreds af Slaphed, spidsborgerlig Selvkjogskab og abderatisk Hovmod? Ligner vore Ordferere ikke de theologiske Pedanter, der i deres Ungdom blev vakte af Luther, men som i deres Manddomsaldor ledte hans Begejstrings sprudlende Fos ud i lavvandede, dogmatiske Grøfter? Jeg ser ingen Frihedsmænd blandt vore herskende. Jeg synes, vi beherskes af et stort Assuranceselskab for indbyrdes Uddeling af Berømmelsespatenter, Embedsbestallinger, Titeldnævnelser og Ordensdekorationer. Er de Herrer „folkelige“? De hverken kender eller bryder sig om Folket. Lad Folket ude fra Landet, lad Arbejderne i Byen en Gang blive kloge paa deres Magt: de vil komme og slaa i Bordet for de Herrer og kræve dem til Regnskab, fordi de har besunget og smigret det Folk, som de har ladet sidde i Uvidenhedens Mørke.

Er de Friheder, der er os garanterede paa Prent, levende i de herskendes Sind? Er de herskende ikke større Tyranner, end vore Enevoldskonger nogensinde har været? Regeres vi af Nationens bedste og viseste? Jeg kan kun se, at det nyere Danmark har ydet noget stort paa ét aandeligt Omraade: i Poesien. Er nogen af de endnu levende store Digtere gaaet med Strømmen? Jeg kan ikke se andet, end at de enten ere gaaede til Side for den eller imod den. Og de, der ere gaaede imod den, som

Heiberg og Hertz, ere blevne udkældte af Middelmaadighederne. Vor største Tænkter, Søren Kierkegaard, har forhaanet de Middelmaadigheder, som Danmark, eller rettere København, nu knæler for som Guder.

Begejstring! Nu! Her i Danmark! Mens de haivdannede Filistre og de velhavende Middelmaadigheder sidder ved Roret! Man sætter et andægtigt Bededagsansigt op, naar man hører Ordet „Skandinavisme“, som om der blev nævnet noget guddommeligt. Svar mig først paa det Spørgsmaal: Er denne Doktrin et Udslag af en dyb Trang, en fast Vilje, der bunder i de tre Folks Muldjord? eller er den en fantastisk Fata Morgana, hvis Virkelighed enkelte visionsære vil piske fornuftige Folk til at tro paa?

Er jeg en Repræsentant for de unge, der tage lige Sigte paa Idealet? Nej. Jeg er som mange af mine Fæller en stemnings-omtumlet, forvrøvlet, uklar Eksistens, der som en Høvlspaan har hoppet om paa Strømmens Bølgekamme, der aldrig har vidst, hvad den har villet, aldrig har maalt, hvad den har kunnet, en drømmende Fantasi med stort Mod til at ønske, Fejghed, naar det gjaldt at vove.

Digter! Ja en af den blodfattige Slægt, uden Ideer, som maaske har et vist Murpølerertalent, men som er altfor stakaandet til at synge, saa det giver Ekko i Landet. Vor Sang er en Efterlæt, som nu kun anvendes til halvfulde Middagsspiseres Fornøjelse.

Lad hefter ikke de Studenter, der læser deres Kollegier til Attestats, snakke om de store Ideer som deres Maal, lad dem lige ud sige: Vi vil være Præster, Dommere, Kontorchefer, Læger; vor Stræben er: kongelig Bestalling og Pensionsberettigelse i Følge Pensionsloven. Deres Snak om Idealitet er en lydende Malin, en klingende Bjælde.

Jeg kan ikke tage mod en Skaal, jeg ikke fortjener. Jeg hader alt det, som den Skaaltale forudsætter, at jeg elsker. Jeg er skamfuld over at have været Medlem af en Presse, der har drevet et Tyranni værre end Absolutismens, som har hyklet værre end Jesuiterne. Ja, jeg siger, jeg hader alt dette. Men jeg kan ikke engang hade, som jeg burde; jeg er som mine samtidige altfor forkludret til at nære de stærke Følelser som Had og Kærlighed i deres oprindelige Naturstyrke. Skal jeg svare paa Skaalen, maa det være med en Skaal for Ærlighed, Sandhed og Selverkendelse i vort stakkels lille Land. Man siger, at vore